

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Alternativní styly stravování a jejich
vliv na kvalitu potravin**

Veronika Holíková

© 2015 ČZU v Praze

SOUHRN

Tato diplomová práce se zabývá alternativními styly stravování, které se v dnešní době začínají ve společnosti stále více objevovat. Nejběžnějším alternativním stylem u nás je vegetariánství a veganství. Stále více lidí se začíná zajímat o to, jak jinak se stravovat, aby se vyvarovaly méně kvalitním potravinám. Jde o spotřebitelské chování, kde se lidé zajímají více o to, co nakupují a co se jim objeví doma na talíři. S tímto úzce souvisí alternativní formy produkce potravin, které zdůrazňují potřebu krátkých potravinových řetězců, kde jde produkt od výrobce přímo ke konečnému spotřebiteli. Mezi tyto formy patří například prodej na farmářských trzích, prodej ze dvora, bedýnkový prodej nebo rozvoz různými dopravními prostředky. Důležitou složkou pro podporu prodeje regionálních a kvalitních produktů je ekologické zemědělství a s tím spojený trvale udržitelný rozvoj. V praktické části práce jsou vedeny rozhovory s dvěma skupinami lidí - vegetariány/vegany a s lidmi kteří alternativní styly nevyznávají. Praktická část zkoumá motivy lidí k nákupu produktů z alternativního zemědělství. Zjišťuje, co zákazníci ohledně potravin zajímá, na co se při jejich nákupu zaměřují. Odhaluje také to, jak si lidé nakupují potraviny a zda je zajímá kvalita potravin, které si přinesou domů a jejich zájem o etickou spotřebu. V práci bylo také poodhaleno to, jak se navzájem tyto dvě skupiny lidí vidí a zda se navzájem tolerují. Dále jsou zde navržena řešení jak více podpořit všeobecný zájem o regionální farmářské potraviny a pomoci tak místním farmářům k tomu aby produkovali více kvalitních potravin, které by se dostávali přímo ke spotřebitelům.

Klíčová slova: jídlo, etická spotřeba, vegetariánství, veganství, certifikace, riziková společnost

1 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je popsat vybranou část proměny spotřebního chování, ke které dochází od 2. poloviny 20. století. Jedná se o proměnu v rámci tzv. obrat ke kvalitě (quality turn). Pokusím se zjistit, jakou roli hrají alternativní styly stravování ve vztahu ke kvalitě potravin. V této práci se bude jednat především o spotřebitele, kteří vyznávají druh alternativního stravování jako je vegetariánství či veganství.

Obecným cílem bude představit součást fenoménu obratu ke kvalitě a to jsou nové životní styly, které reflektují rizika plynoucí z produkce a spotřeby potravin průmyslovým způsobem a které jsou patrné ve spotřebním chování. Dále zde popíšu také alternativní formy produkce potravin, které vznikají současně s novými životními styly na úrovni zemědělství a vychází jim vstříc.

2 METODIKA

V práci bude využit kvalitativní přístup a jeho metody. Provádění kvalitativních rozhovorů se uskutečnilo v Praze a v Jihomoravském kraji. Otázky byly pokládány respondentům, kteří se zajímají o své stravování a chtějí by zlepšit kvalitu nabízených potravin na našem území. Výzkumný vzorek je tvořen deseti dotazovanými osobami - pěti respondenty vyznávající alternativní styly stravování a pěti respondenty, kteří tento styl nevyznávají. Seznam otázek byl složen pouze z otázek otevřených s jednoduchou a srozumitelnou formulací. Dotazování byli již na začátku rozhovoru seznámeni s účelem dotazování. Samozřejmé bylo upřesnění, že výzkum je zcela anonymní a v práci nebudou zmíněna jejich jména – dojde k jejich změně. Výzkum byl prováděn v měsíci září roku 2015. Rozhovory s dotazovanými jsem písemně zaznamenávala a probíhaly od 30 do 90 minut. Pomocí těchto rozhovorů získám odpovědi na hlavní výzkumné otázky.

3 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Díky výzkumu jsem získala spoustu různých pohledů na kvalitu dnes nabízených potravin a také mi bylo řečeno, jak v dnešní době lidé potraviny nakupují a co si myslí o etické spotřebě. Co se týče kvalitních potravin, se z pohledu spotřebitelů nabídka stále zlepšuje. Otázkou je, zda se tento trend udrží a lidé budou požadovat stále kvalitnější regionální potraviny od místních farmářů. Legislativní podmínky pro lokální výrobce však nejsou příliš příznivé. Jsou limitováni hlavně díky výhodné pozici dovozců a cenově orientované poptávky. Levné dovozy právě propagaci lokálně vypěstovaných kvalitních potravin brzdí.

Podle odpovědí dotázaných se však zdá, že lidé si začínají uvědomovat výhody lokálních potravin a za kvalitu si i připlatí. Spotřebitelé doufají, že i ostatní si začnou

uvědomovat to, co jedí a budou se orientovat spíše na kvalitu a podpoří tak místní zemědělce a farmáře, kteří díky jejich požadavkům budou své zboží více propagovat a dodávat i do velkých supermarketů, kde stále nejsou moc k dostání.

Důležitá je podle spotřebitelů propagace kvalitních regionálních potravin od místních farmářů. Lidé, kteří by takové potraviny uvítali často ani neví kde je sehnat. Proto je důležité potenciální zákazníky informovat o tom kde a co nejlépe seženou. Důležitá je u spotřebitelů také cena. Co se týče masa, si většina ráda připlatí za kvalitní produkt přímo od farmáře, ale u zeleniny a ovoce to stále lidé moc neřeší a raději si koupí levnější po kterém sáhnou hned vedle toho dražšího českého.

4 NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Podmínkou pro to aby se rozšířilo povědomí o kvalitních regionálních potravinách a začali je lidé více vyhledávat je změna nákupního chování a preferencí zákazníků. Spotřebitelé by se měli více zajímat o produkty, které nakupují, zjišťovat si jejich původ, složení a veškeré potřebné informace. Měli by začít dbát na to, aby produkty, které skončí v jejich košíku, odpovídali určité kvalitě. Domnívám se, že je velmi důležité podporovat regionální české zemědělce tím, že u nich budeme nakupovat právě ty kvalitní potraviny, které bychom měli všichni vyhledávat. U nich máme zaručený původ a víme, že koupí těchto potravin podpoříme tak národní uvědomění. Právě tohle je jedna z možných cest, která vede k tomu, abychom se stravovali zdravě a měli v jídelníčku a na stole vždy regionální a kvalitní potraviny.

Měla by být zkvalitněná hlavně propagace a informovanost spotřebitelů, regionální farmáři tak dají najevo, že se o potenciální zákazníky zajímají a chtějí, aby je našli. Úzce s propagací souvisí státní podpora místních farmářů. Současné legislativní podmínky nejsou pro farmáře příliš příznivé hlavně z důvodu pozice dovozců. Stát by mohl více farmáře podporovat pomocí snadno dosažitelných finančních dotací a jiných forem výhod či bonusů. Propagace regionálních produktů se začíná zlepšovat hlavně ze strany Ministerstva zemědělství, které vyhláší každoročně „Regionální potravina“ v krajích České republiky. Takto označené potraviny se v krajích lépe prodávají. Pomocí podobných projektů by se dal prodej regionálních produktů určitě zvýšit a tím spotřebitelům pomoci se lépe orientovat v nabídce kvalitních místních potravin.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ALTERNATIVNÍ SMĚRY: *Alternativní směry ve výživě* [online]. 2007 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.viscojis.cz/vyziva/alternativni-smery-ve-vyzive/155-alternativni-smery-ve-vyiv>

BECK, Ulrich. Riziková společnost: na cestě k jiné moderně. 2. vyd. Překlad Otakar Vochoč. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, 431 s. POST, 9. sv. ISBN 978-807-4190-476.

BEZPEČNOST POTRAVIN: *Bezpečnost potravin v ČR* [online]. 2013 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/bezpecnost-potravin-v-cr.aspx>

EAGRI.CZ: *Potraviny v dnešním zemědělství* [online]. 2012 [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/novinky/>

KOHÁK, Erazim. Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky. 2. přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 204 s. ISBN 80-858-5086-9

LIBROVÁ, Hana. Pestrí a zelení: Kapitoly o dobrovolné skromnosti. Brno: Veronica, Hnutí duha, 1994. ISBN 80-853-6818-8.

LIBROVÁ, Hana. Vlažní a váhaví: kapitoly o ekologickém luxusu. Brno: Doplněk, 2003. ISBN 80-7239-149-6.

SVĚT POTRAVIN: *Průvodce světem potravin* [online]. 2013 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/212408/Pruvodce_svetem_potravin_web.pdf

ZAGATA, Lukáš. 'We want farmers' markets!' Case study of emerging civic food networks in the Czech Republic. *International Journal of Sociology of Agriculture and Food*, 2012, ISSN 0798-1759.